

ปีที่ 29 ฉบับ 10227 วันพฤหัสบดีที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2559 หน้า 9

เมื่อจีนครอง นวัตกรรมโลก

C มองจีนมองไทย

● อ.อาร์ม ตั้งมิตร

อาจารย์นิติฯ จุฬาลงกรณ์ฯ และนักวิจัย NECTEC

ใครๆ ก็รู้ว่า หัวใจ
ของการพัฒนาเศรษฐกิจ
ให้เติบโตอย่างยั่งยืนคือ
การยกระดับนวัตกรรม

ภายในประเทศ ข้อนี้พูดอีกก็ถูกอีก แต่
พูดแสนง่ายทำแสนยาก มิฉะนั้นบ้านนี้
ประเทศไทยก็คงหลุดจากหุบเหวกับดัก
รายได้ปานกลางไปแล้ว!!

วันนี้ผมขอชวนคิดจากประสบการณ์
การยกระดับนวัตกรรมของประเทศจีน
ถึงแม้ว่าหลายคนจะยังร้องยี้กับสินค้าจีน
แต่อย่าลืมนะครับว่าประเทศจีนเมื่อ 30 ปี
ที่แล้วเริ่มต้นพัฒนาเศรษฐกิจมาจากจุดที่
ต่ำเตี้ยเพียงใด ภายในระยะเวลาเพียง 30 ปี
จีนได้อัปเดตตัวเองจากประเทศเกษตรกรรม
มาเป็น “โรงงานโลก” อย่างเต็มตัว และใน
วันนี้รัฐบาลจีนได้ตั้งเป้าหมาย “Made in
China 2025” โดยประกาศก้องว่า ภายใน
10 ปี ข้างหน้า เราจะเห็นสินค้าจีนที่เปี่ยม
ด้วยคุณภาพและนวัตกรรม ไม่แพ้สินค้า
ญี่ปุ่น เยอรมัน และสหรัฐฯ

จีนใช้วิธีอะไรไล่กวาดญี่ปุ่น เยอรมัน และ
สหรัฐฯ สะคริบ? คำตอบสั้นๆ ก็คือ ในอดีต
ที่ผ่านมา จีนใช้วิธีนำเข้าและเลียนแบบ
นวัตกรรมของประเทศเหล่านี้ ส่วนในปัจจุบัน
จีนกำลังใช้วิธีกวาดบ้านซื้อบริษัทนวัตกรรม
ใหม่ๆ ของประเทศเหล่านี้พร้อมกับเริ่มวางแผน
ลงทุน R&D ด้วยตัวเองเพื่ออนาคตด้วย
เวลาเราพูดถึง “นวัตกรรม” เรากำลัง
พูดถึง 1) การสร้าง “ผลิตภัณฑ์ใหม่” (สินค้า
ตัวใหม่) ที่มีการเพิ่มมูลค่าจากเดิมหรือที่
ไม่เคยมีมาก่อนในตลาด (นึกถึงวันที่ iPhone
ออกมาวันแรกสิครับ) และ 2) การสร้าง
“กระบวนการผลิต” ที่มีประสิทธิภาพ
ทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้นหรือใช้ต้นทุนที่ต่ำ
กว่าเดิม (นึกภาพสายพานการประกอบ
รถยนต์ครับ)

สามสิบกว่าปีที่ผ่านมา จีนใช้วิธี “นำเข้า
เทคโนโลยี” เป็นหลัก คือใช้ประโยชน์จาก
ความล้ำหลังของตัวเอง จีนไม่จำเป็นต้อง
ลงทุนทำ R&D เพราะแค่เงินมองไปยังญี่ปุ่น
เยอรมัน และสหรัฐฯ ก็เห็นตัวอย่าง
“สินค้าใหม่” ที่ยังไม่มีในตลาดจีนสมัยนั้น
หรือตัวอย่าง “เทคโนโลยีการผลิต” ที่ดีกว่า
บางครั้งจีนยังใช้เทคนิควิชามารเรียน (เลียน)
แบบเอาเลยด้วยซ้ำ

รัฐบาลจีนทำหน้าที่เป็นผู้ประสานและ
วางแผนการยกระดับสินค้าและเทคโนโลยี
โดยศึกษาข้อมูลว่า ในแต่ละภาคอุตสาหกรรม
นวัตกรรมผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตใด
น่าจะเป็นก้าวต่อไปสำหรับผู้ประกอบการจีน
จากนั้นจึงประกาศเป็นแผนอุตสาหกรรม
แห่งชาติ

ข้อดีของการนำเข้าเทคโนโลยี ก็คือ จีนไม่ต้องเสียต้นทุนในการทำ R&D เอง ก็เป็นอะไรที่พูดง่ายทำยากนะครับ ไม่ใช่คิดค้นแล้วจะได้ผลออกมาเสมอไป ที่หว่านเงินละลายแม่น้ำไปก็มาก ต้องลองผิดลองถูกหลายรอบกว่าจะได้อะไรเป็นชิ้นเป็นอันออกมา ดังนั้น เวลามีคนบอกว่า ประเทศที่เจริญแล้วทุกประเทศล้วนมีการลงทุน R&D ในสัดส่วนที่สูง แต่นั่นไม่ได้แปลว่า ต้องหว่านเงินทำ R&D กันมหาศาลเสียก่อน ประเทศจึงจะเจริญได้เช่นครับ สาเหตุที่ประเทศที่เจริญแล้วต้องลงทุน R&D สูง เพราะเขามีทั้งนวัตกรรมสินค้าและกระบวนการผลิตที่ก้าวหน้าที่สุดแล้ว จึงไม่รู้จะไปนำเข้าหรือเลียนแบบนวัตกรรมขึ้นต่อได้จากใครได้ ทางเดียวที่จะสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจรอบใหม่ก็คือต้องลงทุนใน R&D เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ต่อไปอย่างต่อเนื่องครับ

มาถึงวันนี้ เมื่อบริษัทจีนเริ่มทำกำไรและสะสมทุนจนมี "ทุนหนา" แล้ว จึงเริ่มขยับไปใช้วิธีกว้านซื้อบริษัทเจ้าของเทคโนโลยีเสียเลย เรียกว่าได้มาทั้งเทคโนโลยี ได้ทั้งทีม R&D ไว้พัฒนาปรับปรุงต่อยอด ตอนนี้นักลงทุนจากจีนนับเป็นนักลงทุนต่างชาติรายใหญ่ที่สุดใน Silicon Valley แห่งรวมเทคโนโลยีใหม่ๆ ของสหรัฐ นอกจากนี้ยังมีสถิติว่ามีบริษัทจีนเข้าซื้อบริษัทเทคโนโลยีของเยอรมันอย่างน้อย 1 แห่งต่อสัปดาห์ในช่วงปีที่ผ่านมา

โมเดลธุรกิจที่ผู้ประกอบการจีนใช้ก็คือ เข้าซื้อบริษัทเทคโนโลยีที่ดูมีแววและนำเทคโนโลยีนั้นมาพัฒนาเป็นสินค้าสำหรับตลาดจีนที่มีผู้บริโภคจำนวนมาก โดยอาศัยข้อได้เปรียบในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าในประเทศจีน

ตัวอย่างเช่น Beijing Electric Vehicle เข้าซื้อ Atieva บริษัทเทคโนโลยีรถยนต์ไฟฟ้าของสหรัฐ และตั้งเป้าพัฒนาโมเดลรถยนต์ไฟฟ้าราคาถูกสำหรับขายตลาดชนชั้นกลางและล่างในเมืองระดับรองและในชนบทของจีน หรืออีกตัวอย่างที่โด่งดังคือ Midea Group ของจีน เข้าซื้อบริษัทผลิตหุ่นยนต์ชั้นนำของเยอรมันอย่าง Kuka AG ด้วยเงิน 5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยตั้งเป้าเอาเทคโนโลยีของ Kuka AG มาพัฒนาระบบโรงงานภายในจีนให้ใช้หุ่นยนต์แทนแรงงานที่นับวันจะมีค่าแรงที่สูงขึ้น

เมื่อเดือนที่ผ่านมา มีการสัมมนาใหญ่เรื่องนวัตกรรมที่มหาวิทยาลัยปักกิ่ง หยางยูฉวน นักลงทุนชื่อดังของจีน ได้ให้ข้อคิดว่าผู้ประกอบการจีนต้อง "เล่นเกม" เพื่อยึดครองนวัตกรรมโลกให้เป็น โดยการยึดครองนวัตกรรมต้องอาศัยสามปัจจัย คือ

หนึ่ง ต้องรู้ว่าเทคโนโลยีใดอยู่ในระดับแนวหน้าที่สุดของโลก ซึ่งต้องอาศัยทีมนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรชั้นนำระดับโลกมาเป็นทีปรึกษาให้กับบริษัท เขาจึงแนะนำให้บริษัทจีนสร้างเครือข่ายกับนักวิจัยเชื้อสายจีนที่ทำงานในมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยชั้นนำทั่วโลก

สอง ต้องนำนวัตกรรมนั้นมาพัฒนาเป็นสินค้าสำหรับตลาดจีน ซึ่งต้องอาศัยผู้ประกอบการในภาคการผลิตจริง และอาศัยประโยชน์จากตลาดผู้บริโภคขนาดใหญ่ของจีน

สาม ต้องอาศัยเงินทุนมหาศาล โดยเฉพาะเมื่อต้องการจะขยายกำลังการผลิต จึงต้องอาศัยนักลงทุนและกองทุนต่างๆ เข้าร่วมลงทุน เพราะบริษัทที่เป็นเจ้าของเทคโนโลยีในต่างประเทศมักยินดีให้สิทธิการใช้เทคโนโลยีแก่บริษัทจีน โดยขอแลกเปลี่ยนหุ้นในบริษัทจีน แต่ตัวบริษัทจีนเองมักต้องการเงินทุนอีกมากเพื่อทำการผลิตให้รองรับตลาดจีนได้

ดังนั้น เพื่อยึดครองนวัตกรรม จึงต้องประสานความร่วมมือให้ได้ทั้งสามฝ่าย คือ นักวิจัยชั้นนำที่รู้ว่าการนวัตกรรมใดกำลังมีแวว ผู้ประกอบการที่มีประสบการณ์ในภาคการผลิตจริง และนักลงทุนที่มีเงินหนาพอที่จะสนับสนุนการผลิต

ส่วนโจวฉีเหวิน นักเศรษฐศาสตร์ชั้นนำก็กล่าวในงานสัมมนาว่า จีนมีความจำเป็นต้องยกเครื่องระบบ R&D เพราะในบางภาคอุตสาหกรรมที่จีนทำได้ดี เริ่มไม่มีตัวอย่างจากประเทศเจริญแล้วว่าจะก้าวสู่ขั้นต่อไปอย่างไร (เพราะจีนได้ก้าวทันประเทศเหล่านั้นแล้ว) ดังนั้น แผนยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมของรัฐบาลจึงอาจใช้ไม่ได้ผลเหมือนแต่ก่อน และถึงคราวจำเป็นต้องอาศัย R&D และการลองผิดลองถูกมากขึ้น เพื่อสร้างสรรคนวัตกรรม ซึ่งในปัจจุบันทั้งภาครัฐกิจและภาควิชาการของจีนยังสู้ประเทศที่เจริญแล้วไม่ได้ในเรื่องระบบ R&D

มองย้อนกลับมทหนทางสำหรับ "ไทยแลนด์ 4.0" ก็คือ เราเองต้องพัฒนานวัตกรรมให้ได้ไม่ว่าจะใช้กระบวนการไหน ในแงภาคอุตสาหกรรมที่ไทยยังล้ำหลัง สามารถนำเข้าเทคโนโลยีได้ในบางภาคอุตสาหกรรมที่เราเริ่มก้าวทันแล้ว ก็ต้องพยายามส่งเสริม R&D ส่วนใครที่มีทุนหนาพอ ก็น่าจะเสาะหาโอกาสเข้าซื้อบริษัทต่างประเทศหรือขอร่วมทุนกันในประเทศไทย เพื่อยึดครองเทคโนโลยีแนวหน้ามาใช้บ้าง

ถึงเวลาแล้วครับที่ไทยเราต้องมีหัวขบวนกลุ่มบริษัทที่เป็นเลิศด้านนวัตกรรม เพื่อนำไทยให้หลุดจากหุบเหวของประเทศรายได้ปานกลางเสียที

